

Výzvy pro Vysokoškolské vzdělávání v ČR pro sociální pracovníky v odborném sociálním poradenství

doc. PhDr. Alena Novotná, PhD.

Katedra sociální práce

Filozofická fakulta

Univerzita Karlova

Sociální poradenství

Poradenství

Counselling

- ▶ Sociální poradenství poskytuje osobám v nepříznivé sociální situaci potřebné informace přispívající k řešení jejich situace. Základní sociální poradenství je součástí všech druhů sociálních služeb.
- ▶ Sociální poradenství je proces pomoci a vedení klientů, zejména vyškolenou osobou na profesionálním základě, k řešení osobních, sociálních nebo sociálně - psychologických problémů a obtíží.

Legislativní vymezení

- ▶ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- ▶ Jako součást sociálních služeb

- ▶ Základní sociální poradenství
- ▶ Odborné sociální poradenství

- ▶ Sociální poradenství je chápáno jako sociální služba, lze ho poskytovat jen na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
- ▶ Oprávnění vzniká rozhodnutím o registraci, o které rozhoduje Krajský úřad práce.

Chápání sociálního poradenství současnou legislativou

- ▶ Sociální poradenství poskytuje osobám v nepříznivé sociální situaci potřebné informace přispívající k řešení jejich situace. Základní sociální poradenství je součástí všech druhů sociálních služeb.

Zařízení poskytující sociální poradenství

- ▶ Zařízení poskytující sociální poradenství jako součást sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- ▶ Sociální poradny
- ▶ Občanské poradny
- ▶ A jiné oblasti praxe sociální práce a jiných pomáhajících profesí využívajících sociálního poradenství v kontaktu s klientem

Vzdělávání v sociálním poradenství

Zahraniční zkušenost

Vzdělávání v sociálním poradenství:

- ▶ Slovensko
- ▶ Polsko
- ▶ Česká republika

Slovensko

Vzdělávání v sociálním poradenství:

- ▶ Studijní programy na univerzitách a VŠ:
 - ▶ Sociální služby a poradenství,
 - ▶ Poradenství a sociální komunikace
 - ▶ Charitativní služba a sociální poradenství
 - ▶ Counselling
- ▶ Vzdělávání v sociálním poradenství jako součást dalšího vzdělávání a zvyšování kvalifikace (vymezeno i v legislativě, jako podmínka výkonu profese sociálního poradce)

Polsko

Studijní programy připravující sociální poradce:

- ▶ Výchovné poradenství
- ▶ Rodinné poradenství
- ▶ Poradenství

V rámci studijních oborů:

- Pedagogika, Pedagogika rodiny, Výchovná pedagogika, Speciální pedagogika a pod.,
- obsahově jde o přípravu specializovaných sociálních poradců
- sociální práce v PL je zařazena mezi pedagogické vědy a ne mezi společenské vědy

Česká republika

Současný stav vzdělávání v sociálním poradenství v České republice:

- ▶ Sociální poradenství jako součást vzdělávání v sociální práci v rámci dvouступňového VŠ studia (chápané jako metoda sociální práce)
- ▶ Součást dalšího vzdělávání a celoživotního vzdělávání (kurzy, školení, kvalifikační kurzy)
- ▶ Samostatné VŠ studium -
 - ▶ Kariérové poradenství a vzdělávání, Bc. (Česká zemědělská univerzita)
 - ▶ Manažment sociálních služeb, Bc. (CEVRO)
 - ▶ Sociální pedagogika a poradenství, NMgr. Masarykova univerzita

Současný stav

- ▶ FF UK připravuje sociální pracovníky v rámci Bc. studijního programu sociální práce.
- ▶ v rámci něj příprava: sociálně psychologická, odborná, a komunikační, a částečně praktická i na výkon sociálního poradenství.
- ▶ Jako vzdělavatelé v sociální práci si uvědomujeme a komunikujeme potřeby praxe.
- ▶ Připravujeme novou akreditaci NMgr. studia sociální práce.
- ▶ komunikujeme posílení přípravy na odborné a specializované sociální poradenství.
- ▶ Uvažujeme i o samostatném studiu sociálního poradenství, ve stadiu diskuse.
- ▶ Odborný svět v současnosti akcentuje univerzálnost sociálně - poradenských dovedností, jejichž příprava by měla být univerzální, mezioborová resp nadoborová.
- ▶ Tento koncept, nemá oporu v legislativě, proto příprava sociálních poradců a poradců vůbec, probíhá v rámci specializované oborové přípravy tj. přípravy v rámci konkrétní oblasti sociální práce.
- ▶ Tuto situaci ztěžuje a zároveň determinuje nedostatečnost legislativního zázemí pro sociální poradenství.

V oblasti vzdělávání reflektujeme dvě základní tendence:

- ▶ Úzké vymezení sociálního poradenství na úrovni metody, které je součástí vzdělávání sociálních pracovníků v podstatě na všech vysokých školách vzdělávajících sociální pracovníky v ČR
- ▶ Širší vymezení sociálního poradenství - na úrovni paradigmatického konceptu, které chápe poradenství jako široce využívaný koncept přístupu ke klientovi, jehož primárním cílem je uschopňování klientů, aby nebyli „jen“ příjemci sociální služby, ale aktivními řešiteli vlastní situace a problémů v současnosti, ale i do budoucna. Takto chápané a využívané sociální poradenství v rámci sociální práce rozvíjí vnitřní i vnější zdroje a potenciál klienta, rozšiřuje jeho obzory a kompetence, zvětšuje jeho informovanost a schopnosti.

Potřeby praxe, které mohou vzdělavatelé naplnit

- ▶ Potřeby praxe ukazují na potřebu přípravy odborných poradců specialistů.
- ▶ Současná sociální práce je orientovaná na přípravu sociálních pracovníků, kteří řeší potřeby sociálních klientů hlavně v kontextu zákona o sociálních službách 108/2006 Sb.
- ▶ Primární je tedy poskytnutí sociální služby
- ▶ Rozdíl oproti SR, kde je sociální poradenství součástí sociální služby. V ČR je sociální poradenství definováno jako jeden z druhů sociální služby.

Potenciál vzdělávání v sociálním poradenství

- ▶ Takto vymezené sociální poradenství je v užším chápání, resp. pokrývá užší výsek potenciálu sociálního poradenství
- ▶ Absentuje rozvojová, osvětová a vzdělávací část poradenství, práce se schopnostmi a zdroji klienta, aby se zmenšila odkázanost klienta a zvýšila jeho samostatnost a schopnost řešit vlastní situaci
- ▶ Sociální poradenství v širším kontextu, jako širší paradigmatický koncept (považujeme za žádoucí připravovat soc. poradce s tímto záběrem)
- ▶ Vyžaduje to přípravu sociálních poradců s jejich specifickými dovednostmi a širokou možností využití univerzálních poradenských dovedností v různých oblastech sociální práce ale i celkově v pomáhajících profesích.

VŠ a vzdělávání v sociálním poradenství

- ▶ VŠ jsou odborně připraveny reagovat na tuto potřebu praxe
- ▶ disponují odborníky z praxe, odborníky akademiky, jsou schopny kreovat a naplnit teoretický rámec i výcvik sociálně - poradenských dovedností
- ▶ připravenost VŠ zajišťovat toto studium je kromě odborného zázemí determinována vzdělávací politikou státu, vlastní filozofií, záměrem a finanční politikou vzdělávací instituce a také legislativním zázemím plánovaného oboru.
- ▶ Vytvoření legislativní zázemí a rámca sociálního poradenství v širším chápání by významným způsobem usnadnilo prosazování vzdělávacích programů zaměřených na přípravu sociálních poradců pro praxi v rámci vzdělávacích institucí.
- ▶ VŠ jsou nuceny k redukci oborů,
- ▶ sociální práce a sociální poradenství mají společensky a politicky křehčí pozici, což je oslabuje v zápase o přežití a kredibilitu studijních a vědeckých oborů na platformě vysokých škol a univerzit,
- ▶ velký zájem studentů o studijní program sociální práce a také specializované profesní zaměření v oboru sociální práce jako například i sociální poradenství.
- ▶ Významná potřeba kvalifikovaných sociálních poradců v praxi.

Budoucí zaměření

V rámci vzdělávání je třeba uvažovat o koncepci vzdělávání sociálních poradců:

- ▶ Univerzální zaměření s důrazem na výcvik poradenských dovedností
- ▶ Specializace vzdělávání v kontextu potenciální oblasti působení, nebo cílové skupiny.

Je třeba

- ▶ Připravit komplexní vzdělávací program sociální poradenství
- ▶ Legislativní vymezení pozice sociální poradce v rámci oboru sociální práce včetně kvalifikačních předpokladů
- ▶ Vymezení profese sociální poradce v praxi sociální práce, pomáhajících profesích, oblasti pomoci, sociální oblasti

Oblasti vzdělávání sociálních poradců:

- ▶ Všeobecné zázemí zaměřené na oblast člověka a sociálního prostředí (relevantní poznatky z oblasti sociální práce, psychologie, sociologie, politologie, práva aj.)
- ▶ Všeobecné sociální a komunikační dovednosti
- ▶ Teoretické zázemí sociálního poradenství (teoretické poznatky v oblasti sociálního poradenství - metodika, teoretické přístupy, techniky, poradenské postupy)
- ▶ Specifické poradenské dovednosti - práce s vnitřními a vnějšími zdroji, odhalování a rozvíjení potenciálu klienta, síťování, specifické poradenské metody a pod.
- ▶ Specifické postupy v rámci poradenské a sociální práce se specifickými cílovými skupinami klientů.

Děkuji za pozornost

- ▶ doc. PhDr. Alena Novotná, PhD.
- ▶ [novotna.a\(zavinac\)gmail.com](mailto:novotna.a(zavinac)gmail.com)
- ▶ [alena.novotna2\(zavinac\)ff.cuni.cz](mailto:alena.novotna2(zavinac)ff.cuni.cz)
- ▶ +421905277629
- ▶ +420602726364